

Wyrok z dnia 10 grudnia 1998 r.

II UKN 367/98

Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 143 ze zm.) oraz § 13 ust. 2 zarządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 30 grudnia 1974 r. w sprawie kontroli prawidłowości wykorzystywania zwolnień lekarskich od pracy (M.P. Nr 42, poz. 263) ocena, czy pracownik zatrudniony więcej niż w jednym zakładzie pracy, w okresie pobierania zasiłku chorobowego w jednym z tych zakładów zachowuje zdolność do pracy w innym zakładzie oraz, czy taka praca nie jest niezgodna z celem zwolnienia, należy do lekarza wystawiającego zaświadczenie o czasowej niezdolności do pracy z powodu choroby. Ocenę tę lekarz powinien wpisać do karty choroby pracownika.

Przewodniczący: SSN Barbara Wagner, Sędziowie SN: Maria Tyszel (sprawozdawca), Andrzej Wróbel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 10 grudnia 1998 r. sprawy z wniosku Ireny J. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w Z.G. o zwrot nienależnie pobranego zasiłku chorobowego, na skutek kasacji wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu z dnia 31 marca 1998 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w Z.G. decyzją z 27 stycznia 1997 r. zobowiązał Irenę J. do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego w kwocie 11.064 zł za okres od 5 lutego 1996 r. do 11 czerwca 1996 r., ponieważ w okresie pobierania tego zasiłku z tytułu zatrudnienia w PSS „S.” w Z.G. z tytułu czasowej

niezdolności do pracy, wykonywała zatrudnienie na podstawie umowy o dzieło w Politechnice Z.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Zielonej Górze, wyrokiem z 27 czerwca 1997 r. [...] oddalił odwołanie. Podstawą rozstrzygnięcia Sądu Wojewódzkiego były następujące ustalenia:

Wnioskodawczyni od 24 sierpnia 1976 r. była zatrudniona w „S.” PSS w Z.G. na różnych stanowiskach, a od 1990 r. na stanowisku prezesa tej spółdzielni. Wnioskodawczyni zawierała także okresowe umowy o dzieło z Wyższą Szkołą Inżynierską w Z.G., a po jej przekształceniu z Politechniką. Umowę o dzieło na prowadzenie wykładów w zakresie prawa autorskiego dla studentów stacjonarnych i zaocznych w dziedzinie księgowości wnioskodawczyni zawarła między innymi od 20 września 1995 r. do 28 stycznia 1996 r. oraz od lutego 1996 r.

W okresie od 5 lutego 1996 r. do 11 czerwca 1996 r. wnioskodawczyni pobrała zasiłek chorobowy w PSS „S.” w kwocie 11.064,10 zł i wynagrodzenie z Politechniki Z. w kwocie 5.100 złotych.

Na podstawie zeznań świadków lekarzy - tj. lekarza leczącego wnioskodawczynię i udzielającego jej zwolnień lekarskich oraz Lekarza Wojewódzkiego do spraw Kontroli Orzecznictwa Lekarskiego Sąd ustalił, że od 5 lutego 1996 r. do 11 czerwca 1996 r. wykonywanie przez Irenę J. pracy zarobkowej na Politechnice Z. było sprzeczne z celem zwolnienia. Z uwagi na rodzaj stwierdzonych schorzeń wnioskodawczyni nie powinna była wówczas wykonywać żadnej pracy zarobkowej.

Zgodnie z art. 18 ustawy z 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa - pracownik wykonujący w czasie zwolnienia lekarskiego inną pracę zarobkową lub uciążliwe czynności, mogące przedłużyć okres niezdolności do pracy, albo wykorzystujący zwolnienie lekarskie do pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia - traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres zwolnienia. Zdaniem Sądu Wojewódzkiego, każda z wymienionych trzech przesłanek art. 18 stanowi samoistną podstawę do pozbawienia prawa do zasiłku w przypadku ich naruszenia a wnioskodawczyni wyczerpała dwie, co uzasadnia pozbawienie jej prawa do zasiłku chorobowego za cały okres zwolnienia lekarskiego od 5 lutego 1996 r. do 11 czerwca 1996 r.

Wyrok ten zaskarżyła apelacją wnioskodawczyni, która zarzucając naruszenie prawa materialnego - art. 18 ust. 1 tej ustawy z 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa przez

błędną wykładnię, iż każda z trzech przesłanek przewidzianych w tym przepisie stanowi samoistną podstawę do pozbawienia tego prawa oraz niewyjaśnienie wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uchylenie decyzji ZUS z dnia 27 października 1997 r., ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu wyrokiem z dnia 31 marca 1998 r. [...] oddalił apelację akceptując zarówno ustalenia faktyczne zaskarżonego wyroku, jak i wskazaną podstawę prawną rozstrzygnięcia.

W kasacji od tego wyroku Irena J. zarzuciła, że został wydany z naruszeniem prawa materialnego, w szczególności art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r., Nr 30, poz. 143 ze zm., mylnie wskazanego w kasacji jako Dz.U. z 1995 r., Nr 16, poz. 77 ze zm.) przez błędną jego wykładnię, iż każda z trzech przesłanek przewidzianych w tym przepisie do pozbawienia prawa do zasiłku chorobowego, stanowi samoistną podstawę do pozbawienia tego prawa oraz przyjęcie, iż ustalenie czy wykonywana przez odwołującą się praca w charakterze wykładowcy na uczelni była uciążliwa i mogła przedłużyć okres jej niezdolności do pracy jest zbędne oraz z „naruszeniem przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy

- art. 233 KPC poprzez dowolną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności pisemnej opinii lekarza Czesława D., złożonej do ZUS, z 1 grudnia 1996 r. [...];

- uznanie za zbędną dowodu z opinii biegłego lekarza, w sytuacji, gdy przeprowadzenie tego dowodu doprowadziłoby do obalenia ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd i wynik sprawy”.

Powołując podstawy kasacyjne z art. 393¹ pkt 1 i 2 KPC wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uchylenie decyzji ZUS z dnia 27 października 1997 r., ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi, który wydał wyrok, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Rozpoznając sprawę w granicach kasacji Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, co następuje:

Zarzut naruszenia przez Sąd Apelacyjny art. 233 KPC (bez wskazania, którego paragrafu tego przepisu) jest bezzasadny. Z uzasadnienia kasacji wynika, że wnioskodawczynie uważa ustalenia Sądu pierwszej instancji, zaakceptowane w postępowaniu apelacyjnym, dokonane na podstawie zeznań lekarza udzielającego wnioskodawczynie zaświadczeń o jej niezdolności do pracy, za „dowolne” twierdząc, że przesłuchanie świadka było nieprawidłowe, co pominął Sąd drugiej instancji. Dla uzasadnienia tego zarzutu przytoczono przebieg przesłuchania świadka, według opisu wnioskodawczynie, w sposób odmienny od treści protokołu rozprawy, w trakcie której świadek złożył zeznanie. Zarzut ten jest bezprzedmiotowy. Zgodnie z art. 160 oraz 162 KPC wnioskodawczynie mogła żądać sprostowania protokołu, mogła też zwrócić uwagę Sądu na uchybienia przepisom postępowania, jeśli takie popełniono podczas przesłuchania świadka. Skoro w czasie i w trybie przewidzianym w tych przepisach wnioskodawczynie zastrzeżeń nie zgłosiła, to zgodnie ze zdaniem drugim art. 162 KPC, nie przysługuje jej w dalszym toku postępowania prawo powoływania się na takie uchybienia. Przepisy postępowania dotyczące przesłuchania świadków nie są przepisami, które sąd powinien wziąć pod rozważenie z urzędu.

Sąd Najwyższy zauważa, że treść pisemnego wyjaśnienia złożonego przez dr Czesława D., lekarza leczącego wnioskodawczynię, stwierdzającego, że: „Inna praca wykonywana w czasie przebywania na zwolnieniu nie miała wpływu na przedłużenie choroby”, nie jest - wbrew sugestiom kasacji - sprzeczna z jego zeznaniami. Sformułowanie to nie oznacza bowiem, że wykonywanie przez wnioskodawczynię innej pracy podczas niezdolności do pracy, z tytułu której pobierała zasiłek chorobowy, było zgodne z celem tego zwolnienia. Treść wyjaśnienia i zeznania jednoznacznie wskazują, że ta „inna praca” nie miała wpływu na przedłużenie choroby dlatego, że stan zdrowia wnioskodawczynie nie rokował odzyskania zdolności do pracy po wyczerpaniu maksymalnego okresu pobierania zasiłku.

Kasacyjny zarzut naruszenia przepisów postępowania poprzez „uznanie za zbędny dowodu z opinii biegłego lekarza” nie został uzasadniony. Odmowa przeprowadzenia dowodu nie jest naruszeniem ani § 1 ani § 2 powołanego w kasacji art. 233 KPC. Wobec nieskonkretyzowania tego zarzutu (brak wskazania przepisu, którego naruszenia dopuścił się Sąd drugiej instancji odmawiając przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego i uzasadnienia zarzutu), jego zasadność nie poddaje się kontroli kasacyjnej. Kasacja, w tym zakresie nie odpowiada wymogom art. 393³ KPC, co

zwalnia Sąd Najwyższy z obowiązku merytorycznej jego oceny (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 6 grudnia 1996 r., II UKN 24/96 - OSNAPiUS 1997 nr 14, poz. 255, z dnia 7 stycznia 1997 r., I CZ 22/96 - OSNC 1997 z. 5-6, poz. 46 i in.).

Sąd Najwyższy niejednokrotnie już wyjaśniał, że: „Kwestionowanie ustaleń, w tym także ocen dotyczących poszczególnych elementów stanu faktycznego w postępowaniu kasacyjnym jest niedopuszczalne jeżeli przy ich dokonywaniu przez sąd nie doszło do uchybień proceduralnych a podstawę skargi stanowi zarzut odmiennej oceny faktów dokonanej przez skarżącego (wyrok z dnia 7 stycznia 1997 r., I PKN 55/96 - OSNAPiUS 1997 nr 16, poz. 290). Wobec bezzasadności podstawy kasacyjnej z art. 393¹ pkt 2 KPC Sąd Najwyższy, zgodnie z art. 393¹⁵ KPC, jest związany stanem faktycznym ustalonym w zaskarżonym wyroku.

Sąd Najwyższy nie podziela poglądu wyrażonego w kasacji, że zaskarżony wyrok został wydany z naruszeniem art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r., Nr 30, poz. 143 ze zm.) poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że: „(...) wykonywanie jakiegokolwiek pracy jest sprzeczne ze stanem choroby i uznanie takiego działania jako nadużycie prawa”. Zaskarżony wyrok takiego stwierdzenia nie zawiera. Z uzasadnienia wyroku wynika, że za podstawę zastosowania art. 18 ust. 1 powołanej ustawy Sąd Apelacyjny uznał ustalenie, że wykonywanie przez wnioskodawczynię pracy, na podstawie umowy o dzieło, w czasie trwania niezdolności do pracy, z tytułu której pobierała zasiłek chorobowy, było po pierwsze niezgodne z celem tego zwolnienia oraz po drugie, że praca ta mogła przedłużyć okres tego zwolnienia. Wprawdzie zasadnie podniesiono w kasacji, że materiał dowodowy sprawy nie dawał podstaw do dokonania ustalenia tej drugiej przesłanki, jednakże uchybienie to nie miało istotnego wpływu na wynik sprawy, bowiem wystarczającą przesłanką pozbawienia wnioskodawczyni zasiłku chorobowego było ustalenie, że wykonywanie pracy wykładowcy na uczelni było niezgodne z celem udzielonego jej zwolnienia lekarskiego. Sąd Apelacyjny zasadnie powołał się w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku na przepis art. 18 ust. 2 powołanej ustawy oraz § 13 ust. 2 zarządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 30 grudnia 1974 r. w sprawie kontroli prawidłowości wykorzystywania zwolnień lekarskich od pracy (M.P. Nr 42, poz. 263). Sąd Najwyższy w uzasadnieniu powołanej w kasacji uchwały z dnia 20 stycznia 1995 r., II UZP 38/94 (OSNAPiUS 1995 nr 11, poz. 135) podkreślił, że wątpliwości, czy pracownik naruszył wskazania lekarskie

w sposób uzasadniający przyjęcie, że wykorzystywał zwolnienie niezgodnie z jego celem rozstrzyga lekarz, który udzielił zwolnienia wpisując swoją opinię do karty choroby. Podkreślił również, że w sytuacji równoczesnego zatrudnienia pracownika w dwóch zakładach pracy nie można przyjąć, że do niego należy wybór, czy w jednym z nich pobiera zasiłek chorobowy a w drugim pracuje. Uzupełniając to stwierdzenie skład orzekający wyraża pogląd, że o możliwości pobierania zasiłku chorobowego z jednego zakładu pracy, a wykonywaniu pracy w drugim zakładzie, rozstrzyga lekarz udzielający zwolnienia lekarskiego. Lekarz, wystawiając zaświadczenie o czasowej niezdolności do pracy pracownikowi zatrudnionemu w dwóch zakładach pracy, powinien wpisać w karcie chorobowej pacjenta swą opinię jeśli pracownik zachowuje zdolność do pracy w jednym z zakładów oraz że wykonywanie tej pracy nie jest niezgodne z celem tego zwolnienia.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy uznał, że kasacja nie zawiera usprawiedliwionych podstaw i na podstawie art. 393¹² KPC orzekł jak w sentencji wyroku.

Notka

Odmienną wykładnię Sąd Najwyższy przedstawił w **wyroku z dnia 12 sierpnia 1998 r., II UKN 172/98 (OSNAPiUS 1999 r. nr 16, poz. 522)**, według którego wykonywanie innej pracy zarobkowej w okresie zwolnienia od pracy jest wystarczającą przesłanką utraty prawa do zasiłku chorobowego za cały okres zwolnienia.

=====